

L'ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC EN LA REDACCIÓ DE LES LLEIS: GARANTIA DE QUALITAT

Margarida Sanjaume Navarro*

Resum

El 2013 la Direcció General de Traducció de la Comissió Europea va encarregar un estudi a la Universitat de Torí sobre el control de qualitat dels textos d'administracions públiques i organismes internacionals, específicament de les lleis i altres documents públics, amb l'objectiu de tenir una perspectiva de les millors pràctiques pel que fa al control de qualitat en el procediment de redacció dels textos normatius. L'Oficina de Publicacions de la Unió Europea va publicar l'estudi el mateix any 2013, en la col·lecció *Studies on Translation and Multilingualism*.

En aquest article es fa un resum de les recomanacions de l'estudi de la Comissió Europea i d'alguns dels procediments que destaca com a bones pràctiques; es descriu el procés d'assessorament lingüístic durant la tramitació de lleis i altres normes al Parlament de Catalunya, i es proposen mesures per a impulsar l'assessorament tècnic durant la redacció de les lleis, que n'assegura la qualitat textual i la seguretat jurídica.

Paraules clau: tècnica normativa; tècnica legislativa; assessorament lingüístic; redacció de lleis; llenguatge legislatiu; control de qualitat.

LINGUISTIC ADVICE IN THE DRAFTING OF LAWS: A GUARANTEE OF QUALITY

Abstract

*In 2013, the European Commission's Directorate-General for Translation commissioned a study by the University of Turin on the quality control of texts from public administrations and international bodies, specifically laws and other public documents, to gain a view of the best practices with regard to the quality control in procedures for drawing up normative texts. The Publications Office of the European Union published the study in the same year, in the collection *Studies on Translation and Multilingualism*.*

This article provides a summary of the European Commission study's recommendations and some of the procedures it highlights as good practices. It describes the linguistic advisory processes during the processing of laws and other regulations in the Parliament of Catalonia and proposes measures for promoting technical advisory services during the drafting of laws, to ensure their textual quality and legal certainty.

Keywords: Regulatory standards; legislative standards; linguistic advice; drafting of laws; legislative language; quality control.

---

* Margarida Sanjaume Navarro, cap del Departament d'Assessorament Lingüístic del Parlament de Catalunya. msanjaume@parlament.cat

Citació recomanada: SANJAUME NAVARRO, Margarida. «L'assessorament lingüístic en la redacció de les lleis: garantia de qualitat». *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, núm. 68, 2017, p. 175-185. DOI: [10.2436/rld.i68.2017.3009](https://doi.org/10.2436/rld.i68.2017.3009).

Sumari

- 1 Introducció
- 2 L'estudi de la Comissió Europea sobre el control de qualitat dels textos normatius
- 3 Algunes de les millors pràctiques: el Trentino-Südtirol, Suïssa i Suècia
  - 3.1 El Trentino-Südtirol
  - 3.2 Suïssa
  - 3.3 Suècia
- 4 L'assessorament en l'elaboració de les lleis a Catalunya
- 5 Conclusions i propostes
- 6 Referències bibliogràfiques

«The linguistic shape of a legislative project is not a container added to the final product, but a fundamental component of its development.»¹

1 Introducció

El 2013 la Direcció General de Traducció de la Comissió Europea va encarregar un estudi a la Universitat de Torí sobre el control de qualitat dels textos d'administracions públiques i organismes internacionals, i específicament de les lleis.

La idea de la Comissió Europea era tenir una perspectiva de les millors pràctiques pel que fa al control de qualitat en el procediment de redacció dels textos normatius, inclosos els procediments de *co-drafting* (corredacció o redacció paral·lela en dues llengües) i la traducció en el cas dels països i regions plurilingües. L'equip de recerca de la Universitat de Torí, encapçalat per la professora de dret comparat Silvia Ferreri, i per mitjà de les universitats dels països inclosos en l'estudi, va entrevistar diferents responsables de les institucions públiques que s'encarreguen d'elaborar, revisar i traduir textos normatius en diferents països i regions, tant monolingües com plurilingües, entre els quals hi havia Catalunya, i concretament el Parlament de Catalunya. El resultat és un estudi molt complet, que recull les respostes als qüestionaris i a les entrevistes dels responsables dels àmbits de la redacció, la revisió i la traducció de textos legislatius en governs i parlaments de catorze països i sis organismes internacionals, en destaca les millors pràctiques i fa recomanacions. L'Oficina de Publicacions de la Unió Europea va publicar l'estudi el mateix 2013, en la col·lecció *Studies on Translation and Multilingualism*.

En aquest article es fa un resum de les recomanacions de l'estudi de la Comissió Europea i es descriuen alguns dels procediments d'elaboració de normes que l'estudi destaca com a bones pràctiques. També es descriu el procés d'assessorament que se segueix durant la tramitació de lleis i altres normes al Parlament de Catalunya, i es proposen mesures per a impulsar l'assessorament tècnic en la redacció de les lleis, de manera que s'assegurin la qualitat textual i la seguretat jurídica de les normes.

2 L'estudi de la Comissió Europea sobre el control de qualitat dels textos normatius

L'estudi de la Comissió Europea analitza diferents tipus de documents institucionals, especialment de caràcter normatiu, des del punt de vista del control de la qualitat textual. La finalitat primordial de la recerca és tenir una visió comparativa dels procediments institucionals de producció de documents i identificar les millors pràctiques en l'àmbit de l'elaboració dels documents públics, com ara les lleis, que tenen una gran incidència social.

L'estudi vincula les polítiques de redacció legislativa de qualitat als principis de democràcia i transparència i als drets dels ciutadans. Quan parla de «redacció legislativa de qualitat» fa referència a la redacció i al llenguatge legislatiu que segueixen els principis generals de claredat, eficàcia, uniformitat, concisió i coherència textual, amb el benentès, però, que les lleis i els textos normatius en general depenen, en darrer terme, de la voluntat política. L'estudi també constata que el llenguatge legislatiu és un llenguatge d'especialitat en què la precisió és fonamental, i es demana com es poden conjuminar aquestes necessitats, les de claredat, comprensibilitat i accessibilitat, amb les de precisió i formalitat del llenguatge de les normes, sense que cap en resulti perjudicada d'una manera o altra. És per això que la recerca se centra en la pràctica de les administracions públiques i organismes internacionals pel que fa als aspectes lingüístics de la redacció de documents públics i a l'eficàcia i l'organització en aquest àmbit. Examina les polítiques, els mecanismes i els circuits de feina en les institucions, i identifica les funcions i els serveis que en són responsables, per saber en quin moment i com es duu a terme el control de qualitat dels documents.

---

¹ *Document Quality Control in Public Administrations and International Organisations* (2013), p. 192.

A partir de la recerca comparativa dels diferents procediments de redacció, revisió i traducció de lleis, i de la identificació de les millors pràctiques en el control de qualitat dels textos, l'estudi apunta algunes recomanacions per a redactar textos públics de qualitat, especialment normes.

Per exemple, sobre el procediment legislatiu a Alemanya, especifica que:

«El 2007 i el 2008, el Ministeri [de Justícia] va dur a terme un projecte sobre la “legislació comprensible”. Les conclusions van ser que la comprensibilitat i la claredat dels projectes i proposicions de llei podrien millorar significativament si des del mateix inici s’hi implicaven experts adequats, juristes i lingüistes.»²

Amb referència als procediments de consolidació legislativa i de refosa de textos legislatius, l'estudi de la Comissió Europea fa aquesta recomanació:

«Quan la feina d’una comissió legislativa és reredactar, consolidar o refondre legislacions antigues i complexes, un expert lingüístic o més d’un (en funció del nombre de llengües implicades) hauria de formar part de la comissió legislativa i treballar-hi de manera regular.»³

Pel que fa a la traducció de les lleis, l'estudi assenyala que en contextos plurilingües s’evitarien ambigüitats en les diferents versions lingüístiques d’un mateix text si, a l’hora de redactar el text original del projecte, s’hi impliquessin també els lingüistes, i no només en el moment de la traducció. Es recorda, a més, que els traductors professionals saben que per a determinar si un text està ben escrit cal primer intentar traduir-lo i així identificar-hi possibles ambigüitats, incoherències estilístiques o, fins i tot, errors textuals. Per tant, insisteixen a recomanar la incorporació de lingüistes en la fase inicial de redacció dels textos:

«Les ambigüitats del text original també s’haurien d’evitar integrant lingüistes en la fase de redacció, i no només en el moment de la traducció.»⁴

Aquesta és la principal recomanació que es repeteix al llarg de l'estudi: que en la fase inicial de redacció dels textos hi han d’intervenir no només juristes, sinó també lingüistes, per a assegurar-ne la qualitat textual i també per a garantir la seguretat jurídica dels mateixos afectats per la norma. En general, lingüistes i juristes s’haurien d’integrar en el procediment legislatiu des del mateix moment en què comença.

Recorden també que tenir garantit el suport dels polítics i dels gerents o directors de l’Administració és fonamental perquè aquest control de qualitat dels textos legislatius sigui no només recomanable, sinó obligatori. A més, les administracions haurien de tenir els recursos adequats, afirmen, per a planificar i dur a terme activitats sistemàtiques de formació en tècniques de redacció i d’estil legislatius, seguint els principis de precisió, concisió i claredat en el llenguatge legislatiu.

En aquest sentit, l'estudi europeu esmenta un informe de la Comissió sobre l’Administració Pública, de la Cambra dels Comuns del Parlament Britànic, sobre l’ús i el mal ús del llenguatge oficial, en què s’adverteix que els ciutadans s’haurien de poder queixar del llenguatge confús i ambigu, de la mateixa manera que ho farien davant qualsevol altra mostra d’administració deficient, i tant el govern com els organismes del sector públic hi haurien de respondre adequadament. L’informe britànic, en les seves conclusions, ho resumeix així:

«Un bon govern requereix un bon llenguatge; mentre que un mal llenguatge és senyal d’un govern deficient.»⁵

3 Algunes de les millors pràctiques: el Trentino-Südtirol, Suïssa i Suècia

L’estudi sobre el control de qualitat dels documents públics destaca com a experiències positives, entre d’altres, a més del Canadà i Alemanya, també el Trentino-Südtirol, Suïssa i Suècia, on lingüistes i juristes especialitzats assessoren des de l’inici del procediment legislatiu.

² *Document Quality Control* (2013), p. 64.

³ Íd., p. 214.

⁴ Íd., p. 209.

⁵ House of Commons, Public Administration Select Committee, *Bad Language Report: The Use and Abuse of Official Language*, 2009: <https://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmselect/cmpubadm/17/17.pdf>.

3.1 El Trentino-Südtirol

A la província autònoma de Bozen, de la regió italiana del Trentino-Südtirol, on el corpus legislatiu és en italià i en alemany, hi ha plena cooperació entre juristes i lingüistes en la fase inicial de redacció dels textos. Els departaments governamentals redacten els projectes de llei i després els envien a revisar a dues oficines, l'Oficina Jurídica, que els revisa des del punt de vista jurídic, i l'Oficina d'Afers Lingüístics⁶, responsable de la revisió des del punt de vista lingüístic.

Aquesta Oficina d'Afers Lingüístics de Bozen també tradueix els textos a l'alemany o a l'italià, i al ladí, i treballa en estreta cooperació amb la Comissió Mixta de Terminologia, Terkom, especialitzada en terminologia jurídica i administrativa en les tres llengües de la regió i que gestiona la base de dades terminològiques trilingüe Bistrot, d'accés públic.⁷

Durant el procés d'elaboració de les lleis, els lingüistes poden debatre ambigüitats o dubtes dels textos amb els redactors, i els mateixos redactors poden demanar consell jurídic o lingüístic al personal de les oficines (juristes i lingüistes). I quan s'ha aprovat una llei i se'n fan les versions lingüístiques oficials, encara es pot millorar la versió original si s'hi detecten problemes de claredat textual.

Des del 1997 ofereixen una guia legislativa amb directrius tècniques per a la redacció de lleis, d'accés públic.⁸ Aquestes directrius de tècnica normativa es complementen amb cursos de formació per a redactors i altres tècnics que participen en la redacció de lleis i normes en general.

3.2 Suïssa

A Suïssa, el procediment de tramitació de les lleis comença al Bundesrat, el Govern federal, que presenta els projectes de llei a l'Assemblea federal. Durant el procediment previ de preparació dels projectes, se sol consultar els serveis jurídics i lingüístics de la Cancelleria federal.

En l'àmbit de l'Administració federal es va crear la Comissió Interna de Redacció⁹, responsable del control de qualitat de la normativa. La Comissió, interdisciplinària i interdepartamental, és integrada per lingüistes dels Serveis Lingüístics centrals de la Cancelleria Federal i per juristes de l'Oficina Federal de Justícia. Aquesta composició afavoreix la sinergia entre el coneixement jurídic i la competència lingüística, i garanteix alhora que es tinguin en compte les dues perspectives. Aquest organisme té la funció de revisar tots els projectes de llei i altres propostes legislatives de l'Administració federal, per determinar si els textos compleixen els principis de comprensibilitat, correcció lingüística i coherència textual i terminològica. Té la responsabilitat, doncs, d'examinar la qualitat lingüística, la redacció i l'estructura de les lleis en alemany i en francès, i també en italià, i emetre una avaluació imparcial dels textos. Aquesta feina de revisió té lloc en la fase inicial del procediment legislatiu, quan encara és possible fer-hi correccions substancials.¹⁰

L'Administració federal també disposa de la *Guia de legislació*,¹¹ en alemany i en francès, per a la redacció de textos legislatius de qualitat.

Cal tenir en compte que el país es compon de tres grans regions lingüístiques i culturals: l'alemanya, la francesa i la italiana, a més de les valls on es parla romanx. En el referèndum del 2001, la població romanx va adoptar el romanx grisó (*Rumantsch Grishun*) com a idioma oficial del cantó, i per tant les lleis del cantó dels Grisons ara es publiquen en romanx grisó. Aquest canvi els permet continuar avançant en la fixació de la terminologia jurídica.

⁶ <http://www.provincia.bz.it/avvocatura/temi/testi-normativi-aspetti-linguistici.asp>.

⁷ <http://bistrotsearch.eurac.edu/>.

⁸ *Testi normativi: aspetti linguistici e tecnica legislativa*: <http://www.provincia.bz.it/avvocatura/temi/testi-normativi-aspetti-linguistici.asp>.

⁹ Verwaltungsinterne Redaktionskommission, VIRK, i també Commission interne de rédaction o Commissione interna di redazione, CIR: <https://www.bk.admin.ch/themen/lang/04921/05462/index.html?lang=fr>.

¹⁰ *Document Quality Control* (2013), p. 191.

¹¹ *Guide de législation: Guide pour l'élaboration de la législation fédérale*: <https://www.bj.admin.ch/dam/data/bj/staat/legistik/hauptinstrumente/gleitf-f.pdf>.

El centre de bases de dades terminològiques Termdat, que depèn de l'Administració federal suïssa, és un recurs molt útil per als lingüistes i els juristes, perquè conté terminologia jurídica i administrativa en els quatre idiomes oficials de Suïssa –alemany, francès, italià i romanx–, i també en anglès.¹²

3.3 Suècia

En el cas de Suècia, hi ha cinc universitats que imparteixen el grau de «Redacció administrativa clara», per formar experts en aquest camp. El programa universitari inclou assignatures com ara gramàtica, retòrica, pragmàtica, planificació i política lingüístiques, comunicació, tècniques en línia i anàlisi textual. Gairebé cada entitat pública (ajuntaments, ministeris o direccions nacionals) té experts en redacció.¹³ En l'àmbit judicial hi ha hagut iniciatives en què treballen conjuntament juristes i lingüistes.

En l'àmbit legislatiu, a l'Administració del Govern suec hi ha l'Àrea de Revisió dels Projectes de Llei, integrada per cinc juristes i cinc lingüistes revisors especialitzats que sistemàticament revisen en equip els projectes de llei, els decrets i els reglaments governamentals que els arriben dels ministeris. Un cop revisats, l'Àrea retorna els documents, amb les esmenes lingüístiques, jurídiques i de tècnica normativa (assumides en equip), al responsable ministerial corresponent. Els projectes i els decrets ministerials no es poden tramitar ni publicar sense aquesta revisió prèvia. El Govern suec defensa aquest procediment per principis democràtics, per qualitat, per transparència i també per estalvi econòmic, perquè acaba sent més productiu invertir just al principi del procés d'elaboració dels documents, i així s'eviten possibles processos judicials o legislatius posteriors que poden ser molt costosos. Perquè no hem d'oblidar que el fet que una llei sigui clara, precisa i ben redactada n'afavoreix l'aplicació i el compliment.

Aquest mateix organisme suec mixt, compost per juristes i lingüistes, també elabora guies de redacció clara, organitza la formació dels redactors jurídics i treballa amb les comissions legislatives, que són les que redacten textos normatius.

L'estudi de la Comissió Europea sobre el control de qualitat dels documents públics recomana explícitament el model suec:

«El model que s'hauria de seguir per a assolir una legislació de bona qualitat és el que estableix que tots els projectes de llei han de ser revisats per un òrgan centralitzat, en què juristes i lingüistes treballen conjuntament (vegeu Suècia).»¹⁴

4 L'assessorament en l'elaboració de les lleis a Catalunya

Al Parlament de Catalunya, l'assessorament lingüístic, juntament amb l'assessorament jurídic, en l'elaboració de lleis i normes va començar en el mateix moment del restabliment del Parlament, el 1980. Aquella primera etapa va coincidir amb el sorgiment de moviments internacionals de renovació del llenguatge oficial de les institucions, inclosa la llengua de les lleis, amb l'objectiu de fer normes i textos oficials més comprensibles. A Catalunya, seguint aquests corrents de modernització, lingüistes i juristes van contribuir a la fixació d'un estil propi per al llenguatge juridicoadministratiu i específicament per al llenguatge legislatiu.

Amb el temps, l'assessorament tècnic durant la tramitació de les normes al Parlament amb relació a l'estil legislatiu i la tècnica normativa es va regularitzar i, finalment, es va incloure en el Reglament amb la reforma del 2005.

El Reglament del Parlament vigent regula específicament l'assessorament jurídic i l'assessorament lingüístic en el procediment legislatiu:

«La mesa de la comissió és assistida per un lletrat del Parlament, encarregat d'assessorar-la jurídicament en totes les iniciatives i els procediments que s'han de substanciar, i de coordinar l'assistència que els serveis

¹² <https://www.bk.admin.ch/themen/sprachen/00083/00854/index.html?lang=en>.

¹³ Ingemar Strandvik, responsable de gestió de qualitat a la Divisió de Traducció de la Comissió Europea, en la I Jornada sobre la Modernització del Llenguatge Jurídic Espanyol (Universitat de Barcelona): «La modernización del lenguaje jurídico en Suecia: ¿enseñanzas aplicables a otras tradiciones?» (2012).

¹⁴ *Document Quality Control* (2013), p. 214.

del Parlament presten a la comissió, i pels serveis lingüístics en la formalització de resolucions i acords.»¹⁵

El Reglament fa també una referència explícita a l'adequació lingüística i a la tècnica normativa per a millorar la redacció de les lleis:

«Correspon a la ponència, assessorada pels serveis jurídics i lingüístics, d'elevat a la comissió propostes de tècnica legislativa i d'adequació a les regles i als usos formals i lingüístics del Parlament respecte als projectes i les proposicions de llei.»¹⁶

Amb la reforma del 2015, arran de l'aprovació de la Llei de transparència, el Reglament del Parlament també regula el procediment de consolidació legislativa, en què s'estableix un nou text amb valor legal que integra la legislació vigent sobre una matèria o un sector determinats, i per a aquest procediment estableix la creació d'una comissió de consolidació legislativa, encarregada de tramitar els projectes i les proposicions de textos consolidats, que ha de tenir assessorament jurídic i assessorament lingüístic.¹⁷

En tot cas, el Reglament determina que, per a un bon funcionament, el Parlament ha de disposar, entre altres serveis, d'assessorament lingüístic:

«El Parlament ha de disposar dels mitjans humans i materials necessaris per a complir amb eficàcia i amb eficiència les seves funcions, especialment pel que fa als serveis permanents d'assessorament jurídic, lingüístic, econòmic i sociopolític, i ha de tenir el suport dels serveis de documentació i dels serveis tècnics, tots ells dirigits administrativament per funcionaris del Parlament.»¹⁸

Actualment, quan el Parlament comença la tramitació d'un projecte de llei o una proposició de llei, l'assessor lingüístic assignat hi fa, si cal, propostes de revisió d'acord amb l'estil i el llenguatge de les lleis, conjuntament amb el lletrat. Quan la comissió legislativa nomena la ponència (grup més reduït de diputats) amb l'encàrrec d'examinar les esmenes presentades pels grups parlamentaris al projecte o proposició de llei i fer-ne l'informe valoratiu, el lletrat i l'assessor lingüístic hi presenten, si cal, propostes tècniques per a millorar la redacció del text. Es procura que els dictàmens de la comissió legislativa es publiquin amb les propostes de tècnica normativa i d'estil legislatiu incorporades. Un cop aprovada la llei, es tradueix a les altres llengües oficials, l'espanyol i l'occità, en la varietat aranesa.¹⁹

En la revisió lingüística dels textos legislatius es té en compte l'adequació a la normativa lingüística, el registre i els aspectes estilístics (llenguatge d'especialitat, genuïtat); l'adequació als principis de la tècnica normativa o de funcionalitat, és a dir, precisió (coherència terminològica), concisió i claredat, i també l'adequació als principis de neutralitat, objectivitat i vigència.

Els principis i els criteris de redacció que s'apliquen als textos legislatius estan especificats en el *Llibre d'estil de les lleis i altres textos del Parlament de Catalunya*,²⁰ que el 2013 van elaborar els assessors lingüístics del Parlament encarregats de la revisió lingüística dels projectes de llei i de les proposicions de llei, i també dels altres textos que aproven els òrgans parlamentaris. En aquest llibre d'estil es van compilar i actualitzar els criteris d'estil i de tècnica normativa aplicats al llarg de les diverses legislatures des del restabliment del Parlament de Catalunya, que ja s'inspiraven en els corrents de modernització del llenguatge jurídic i legislatiu que hi havia en altres països, i molt especialment en les guies de redacció normativa del Quebec.²¹

15 Art. 49 del Reglament del Parlament de Catalunya (RPC), ed. 2016 (text pendent de refosa), en línia: <http://www.parlament.cat/document/cataleg/165484.pdf> [consulta: febrer 2017].

16 Art. 118.2 RPC.

17 Art. 144 RPC.

18 Art. 240.1 RPC.

19 Sobre la traducció de les lleis al Parlament de Catalunya, vegeu Jordi Parramon i Blasco (2017), «Leyes sin futuro. El uso de los tiempos en la traducción de textos normativos», http://ec.europa.eu/translation/spanish/magazine/documents/pyc_151_es.pdf, i Joan Fibla Sancho (2016), «L'occità al Parlament de Catalunya: la Llei de l'occità, aranès a l'Aran»: <https://eapc-rld.blog.gencat.cat/2016/07/21/loccita-al-parlament-de-catalunya-la-lei-de-loccita-aranès-a-laran-joan-fibla-sancho/>.

20 *Llibre d'estil de les lleis i altres textos del Parlament de Catalunya* (ed. 2017), en línia: <http://www.parlament.cat/document/intrade/6412>.

21 Sparer, Michel; Schwab, Wallace. *Rédaction des lois : rendez-vous du droit et de la culture* (1980).

El *Llibre d'estil de les lleis i altres textos del Parlament de Catalunya* pretén ser una ajuda i una referència per als tècnics del Parlament, per als tècnics del Govern que participen en l'elaboració de projectes de llei, per als tècnics dels grups parlamentaris, que sovint han de redactar textos parlamentaris (propostes de resolució, mocions, proposicions de llei, declaracions, esmenes a projectes o proposicions) i per als mateixos diputats del Parlament. Aquest llibre d'estil s'actualitza periòdicament i és accessible en línia des de la intranet i el web del Parlament de Catalunya, a la secció «Recursos lingüístics».²² En aquesta mateixa secció es divulguen recomanacions, estudis i informes lingüístics i altres recursos útils per a la redacció de textos parlamentaris.

La col·laboració amb el Centre de Terminologia Termcat, que depèn de la Generalitat de Catalunya, i l'Institut d'Estudis Catalans és imprescindible en la fixació de la terminologia que generen els textos normatius.²³

Pel que fa a la formació, i com a complement imprescindible, el Govern de Catalunya, en col·laboració amb el Parlament, ha organitzat diversos cursos sobre l'elaboració de les lleis.²⁴ Aquests cursos, impartits per tècnics de l'Administració de la Generalitat i per lletrats i lingüistes del Parlament, tenen la finalitat de formar en tècnica normativa els tècnics que sovint han de redactar projectes de llei o que participen en el procediment legislatiu. Els lingüistes del Parlament també imparteixen cursos de llenguatge jurídic, específicament de llenguatge legislatiu, en postgraus sobre assessorament lingüístic.

5 Conclusions i propostes

En l'estudi de la Comissió Europea es reitera la necessitat que la feina d'assessorament lingüístic s'integri des del primer moment de la redacció del text, i ho exemplifica amb les paraules d'un funcionari de la secció de revisió lingüística del Govern federal suís:

«Per a assolir un elevat nivell de qualitat textual, s'hauria de tenir en compte l'aspecte lingüístic dels projectes i les proposicions de llei des del començament, planificant l'activitat de manera que s'hi impliquin especialistes lingüístics al llarg de tot el procediment d'elaboració.»²⁵

De manera que una de les principals conclusions de l'estudi de la Comissió Europea és que:

«Els polítics s'haurien d'assegurar que l'assessor lingüístic és present des de la primera reunió de la comissió [legislativa], tal com ja es fa amb els assessors jurídics.»²⁶

La col·laboració dels assessors jurídics i dels assessors lingüístics, que revisen els textos normatius i proposen redaccions d'acord amb la tècnica i l'estil legislatius, contribueix, sens dubte, a fer lleis més comprensibles i, en definitiva, a garantir la seguretat jurídica.

Les conclusions de la recerca de la Comissió Europea destaquen també que són molt recomanables les guies i directrius de tècnica legislativa i les bases de dades terminològiques, que han de ser d'accés públic, i recomanen una formació adequada i específica dels redactors i els tècnics que intervenen en l'elaboració de les lleis i altres documents públics.

A Catalunya, des del principi del restabliment de les institucions democràtiques hi havia aquesta consciència de fer lleis clares, precises i entenedores, i en aquest sentit es van elaborar directrius de tècnica normativa, tant al Govern com al Parlament. Actualment, però, caldria prendre un seguit de mesures per a millorar aquesta necessària qualitat tècnica de les lleis i dels altres documents que elaboren i publiquen les institucions i els organismes públics.

En el cas dels documents públics en general, caldria seguir la recomanació d'incloure l'assessorament lingüístic des de la fase inicial de redacció fins a la fase de traducció.

22 <http://www.parlament.cat/web/documentacio/recursos-linguistics/index.html>.

23 <http://www.termcat.cat/>.

24 <http://exteriors.gencat.cat/ca/detalls/noticia/curs-00034>.

25 *Document Quality Control* (2013), p. 192.

26 Íd., p. 236.

Pel que fa a l'elaboració de lleis i normes, s'hauria d'assegurar l'assessorament tècnic i la supervisió de qualitat en la fase de redacció dels avantprojectes, en l'àmbit de l'Administració del Govern, per a aplicar-hi les regles de tècnica normativa i d'estil del llenguatge normatiu que caracteritza les lleis de Catalunya. En la tramitació parlamentària, s'hauria de garantir la incorporació efectiva de lingüistes revisors especialitzats en llenguatge legislatiu i tècnica normativa des de l'inici del procediment legislatiu, i de manera imprescindible en el cas de les ponències redactores, tal com es fa en altres països i com recomana l'estudi de la Comissió Europea.

De fet, es pot assegurar millor la qualitat textual i la seguretat jurídica de les normes si les revisen lingüistes i juristes experts des de la fase inicial del procés de redacció. Aquesta intervenció ha d'abastar tot el procediment legislatiu, des del projecte i les esmenes dels grups parlamentaris fins a l'establiment final del text al Parlament, incloses també les diferents versions lingüístiques de la norma, de manera que la presència reconeguda d'assessors lingüístics al llarg del procés de redacció dels textos legislatius, i també en el procés de traducció, esdevingui part integrant fonamental del procediment.

D'altra banda, seria una bona inversió de futur tant la formació universitària com la recerca en redacció legislativa i tècnica normativa. La formació hauria d'incloure disciplines jurídiques i lingüístiques, en màsters específics o en graus universitaris. I, pel que fa a la recerca, seria convenient que es duigués a terme amb la col·laboració i la coordinació dels àmbits del domini lingüístic català en què s'elaboren lleis, decrets, reglaments i altres normes. La coordinació en la fixació de criteris comuns de tècnica normativa, inclosos els de llenguatge i redacció, seria, doncs, un dels objectius de la recerca, que hauria de tenir en compte les aportacions de lingüistes i juristes com les de l'antic Grup d'Estudis de Tècnica Legislativa (Gretel); les aportacions internacionals com les de l'anomenat Plain Legal Language, i les d'experts en jurilingüística, a més de les guies i recursos actuals de tècnica normativa i redacció legislativa, com el mateix *Llibre d'estil de les lleis i altres textos del Parlament de Catalunya*.

6 Referències bibliogràfiques

AVVOCATURA DELLA PROVINCIA AUTONOMA DI BOLZANO - ALTO ADIGE. *Testi normativi: aspetti linguistici e tecnica legislativa*. <http://www.provincia.bz.it/avvocatura/temi/testi-normativi-aspetti-linguistici.asp> [consulta: desembre 2016].

BUSSE, Dietrich. «La comprensibilitat de les lleis: un problema jurídic des del punt de vista lingüístic». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 22, desembre del 1994, p. 7-24. <http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/523> [consulta: desembre 2016].

DEPARTAMENT D'ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC DEL PARLAMENT DE CATALUNYA. *Llibre d'estil de les lleis i altres textos del Parlament de Catalunya*. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2013 (actualització: febrer 2017). En línia: <http://www.parlament.cat/document/intrade/6412>.

DUARTE I MONTSERRAT, Carles. «El lenguaje jurídico catalán, entre la tradición y la modernidad». En: *Hacia la modernización del lenguaje jurídico: contribuciones a la I Jornada sobre la modernización del lenguaje jurídico español*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, 2012.

— «El llenguatge administratiu i jurídic: una renovació persistent», en *Revista de Llengua i Dret*, núm. 51, 2009, p. 39-46.

— «Qüestió d'estil», en *Llengua, Societat i Comunicació*, núm. 6, 2008, p. 15-20. En línia: <http://www.raco.cat/index.php/LSC/article/view/138260> [consulta: gener 2017].

ESPALLARGAS, Agustí. «Aspectes del tractament de la terminologia en els textos aprovats pel Parlament de Catalunya: les definicions en les lleis.» Comunicació presentada a la IX Jornada de la SCATERM: «Terminologia i llenguatge jurídic». Universitat Autònoma de Barcelona, 18 de maig de 2011.

EUROPEAN UNION. *Joint Practical Guide of the European Parliament, the Council and the Commission for persons involved in the drafting of European Union legislation*. 2015. En línia: <http://eur-lex.europa.eu/content/techleg/KB0213228ENN.pdf> [consulta: febrer 2017].

EUSKO LEGEBILTZARRA = PARLAMENTO VASCO. *Hizkuntza Gutxituak Administrazioan. Lenguas minoritarias en la Administración*. Vitoria - Gasteiz, 2010.

FERRERI, Silvia (dir.). *Document Quality Control in Public Administrations and International Organisations. A Study*. European Commission. «Studies on translation and multilingualism», 2/2013. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013. En línia: <http://bookshop.europa.eu/en/document-quality-control-in-public-administrations-and-international-organisations-pbHC0113339/?CatalogCategoryID=9.EKABstN84AAAEjuJAY4e5L> [consulta: desembre 2016].

FIBLA SANCHO, Joan. «[L'occità al Parlament de Catalunya: la Llei de l'occità, arànès a l'Aran](#)». Apunt al blog de la *Revista de Llengua i Dret*, 21 de juliol de 2016. [En línia].

GÉMAR, Jean-Claude (dir.). “De la traduction juridique à la jurilinguistique: la quête de l'équivalence”. En: *Meta*, vol. LX, núm. 3, desembre 2015.

— “Le discours du législateur en situation multilingue: traduire ou corédiger les lois?”. *LeGes*, núm. 3 (2001), p. 13-32. En línia: <http://www.bk.admin.ch/themen/lang/00938/02124/02645/index.html?lang=de&download=M3wBPgDB_8u116Du36WenojQ1NTTjaXZnqWfVpzLhmfhnpmmc7Zi6rZnqCkkIR9gniBbKbXrZ6lhuDZz8mMps2gpKfo> [consulta: febrer 2017].

— *Langage du droit et traduction: Essais de jurilinguistique = The language of the law and translation: Essays on Jurilinguistics*. Montréal: Éditeur Officiel du Québec, 1982. També en línia: <http://www.cslf.gouv.qc.ca/bibliotheque-virtuelle/publication-html/?tx_iggeplus_pi4%5Bfile%5D=publications/pubf104/f104p1ch1.html> [consulta: gener 2017].

GENÉ, Maria. «[El dret a la comprensibilitat del llenguatge jurídic català i els principis que el sustenten](#)». Apunt al blog de la *Revista de Llengua i Dret*, 30 de juny de 2016. [En línia] [Consulta: gener 2017].

GOVERN DE LA GENERALITAT. DEPARTAMENT DE GOVERNACIÓ. COMITÈ ASSESSOR PER A L'ESTUDI DE L'ORGANITZACIÓ DE L'ADMINISTRACIÓ. *Manual d'elaboració de les normes de la Generalitat de Catalunya*. Barcelona: 1992. En línia: www.gencat.cat/governacio-ap/publ/DGIOA/EN/21NORMES.PDF

GRETEL. *Manual d'adequació jurídic-formal: llibre d'estil per a l'elaboració de disposicions jurídiques*. Ministeri de Justícia de la República Federal d'Alemanya. Barcelona: Atelier, 2001.

— *La redacció de les lleis*. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1995.

MELLINKOFF, David. *The language of the law*. Eugene, Oregon: Resource Publications, 2004.

MESTRES I SERRA, Josep M. «[La docència jurilingüística a les universitat dels Països Catalans](#)». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 66, desembre del 2016, p. 239-260. [En línia] [Consulta: febrer 2017].

MIGLIORE, Paola. «Document Quality Control in Public Administrations and International Organisations: Best Practices and Recommendations», in *LeGes*, 2015/2, p. 367–384. En línia: <https://www.bk.admin.ch/themen/lang/00938/02124/09634/index.html?lang=fr> [consulta: desembre 2016].

MORALES MORENO, Albert. «[Apunts sobre la negociació de la terminologia i el vocabulari de les lleis](#)». Apunt al blog de la *Revista de Llengua i Dret*, 27 d'abril de 2017. [En línia]

— «Redacció legislativa i terminologia: els casos de “nació”, “entitats locals” i “en tot cas” durant el procés de redacció i aprovació de l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006», en *Terminàlia*, núm. 14, 2016, p. 16-23.

PAGANO, Rodolfo. *Introduzione alla legistica: L'arte di preparare le leggi*. 3 ed. Milano: Giuffrè, 2004.

PARRAMON I BLASCO, Jordi. «Leyes sin futuro. El uso de los tiempos en la traducción de textos normativos». A: *Punto&coma: Boletín de los traductores españoles de las instituciones de la Unión Europea*. Núm.

151 (gener-febrer 2017), p. 10-13. En línia: http://ec.europa.eu/translation/spanish/magazine/documents/pyc_151_es.pdf.

POU, Agustí. «Terminologia jurídica catalana: algunes qüestions relatives a la consolidació de l'ús», en *Indexació, terminologia i llenguatge jurídic*. Lluç Potrony i Joan M. Romaní (cur.). Barcelona: Societat Catalana de Terminologia. Societat Catalana d'Estudis Jurídics, 2011.

PUBLIC ADMINISTRATION SELECT COMMITTEE, HOUSE OF COMMONS, *Bad Language: The Use and Abuse of Official Language*. 30 November 2009. En línia: <https://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmselect/cmpubadm/17/17.pdf> [consulta: febrer 2017].

SANJAUME, Margarida. «L'assessorament lingüístic al Parlament: ús i difusió de la terminologia legislativa», en *Difusió i ús dels termes: Espais Terminològics 2012*. Vic: Eumo, 2012. També en línia: <http://www.parlament.cat/document/intrade/7757>.

— «Quan les paraules són llei», en *III Seminari de Correcció de Textos*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2004. També en línia: <http://www.parlament.cat/document/intrade/6277>.

SOLANO, María Rosa. «La intermediación lingüística de los profesionales en Filología de la Asamblea Legislativa». A: *Revista Parlamentaria*. Asamblea Legislativa de Costa Rica, vol. 16, núm. 2 (2008), p. 151-195.

SOUSA RODRIGUES, Giovana de. «El lingüista en el Parlamento», en *Lenguas, lenguaje y lingüística: contribuciones desde la lingüística general*. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Navarra, 2015. En línia: <http://dadun.unav.edu/handle/10171/39955> [consulta: gener 2017].

SPARER, Michel; SCHWAB, Wallace. *Rédaction des lois : rendez-vous du droit et de la culture*. Québec, Éditeur officiel, 1980. Conseil supérieur de la langue française. També en línia: [http://www.cslf.gouv.qc.ca/bibliotheque-virtuelle/publication-html/?tx_iggeplus_pi4\[file\]=publications/pub101/b101ch1.html](http://www.cslf.gouv.qc.ca/bibliotheque-virtuelle/publication-html/?tx_iggeplus_pi4[file]=publications/pub101/b101ch1.html) [consulta: gener 2017].

STRANDVIK, Ingemar. «EU Translation – Legal Translation in Multilingual Lawmaking». En: *Le onzième forum international sur le thème « Joies et peines de la vie des traducteurs et des interprètes? »*. EULITA: Belgrade, 2013. En línia: <http://www.eulita.eu/fr/le-onzieme-forum-international-sur-le-theme-%C2%AB-joies-et-peines-de-la-vie-des-traducteurs-et-des-inter> [consulta: gener 2017].

— «La modernización del lenguaje jurídico en Suecia: ¿enseñanzas aplicables a otras tradiciones?». En: *Hacia la modernización del lenguaje jurídico. Contribuciones a la I Jornada sobre la modernización del discurso jurídico español*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, 2012.

— «Transparencia, gobernanza y traducción: ¿ha llegado la hora de un enfoque funcional?». En: *Actas del I Congreso sobre el español como lengua de traducción*. Centro Virtual Cervantes. *Esletra I*, 2002. En línia: http://cvc.cervantes.es/lengua/esletra/esletra_01.htm.

TIERSMA, Peter M.; SOLAN, Lawrence M. (ed.). *The Oxford Handbook of Language and Law*. New York: Oxford University Press, 2012.

VIVER PI-SUNYER, Carles. «Tècnica legislativa: estat de la qüestió i balanç (provisional) d'una dècada». En: *Autonomies: revista catalana de dret públic*. Núm. 21 (1996), p. 15-30.

WISSIK, Tanja. «La terminología jurídica bilingüe y la normalización en Alto Adigio-Tirol del Sur: experiencias y reflexiones». En: *Nomografía y corrección legislativa*. Instituto de Estudios Vascos. Bilbao: Publicaciones de la Universidad de Deusto, 2009.

WYDICK, Richard C. *Plain English for Lawyers*. 4a ed. Durham: Carolina Academic Press, 1998.